

9

Lausunto työ- ja elinkeinoministeriölle luonnoksesta hallituksen esitykseksi ydinenergialaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

HEL 2025-010713 T 03 00 00

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus antaa työ- ja elinkeinoministeriölle luonnoksesta hallituksen esitykseksi ydinenergialaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi seuraavan lausunnon:

Hallituksen esitys ydinenergialain kokonaisuudistuksesta vastaa teknologian kehitykseen ja energiajärjestelmän murrokseen. Kokonaisuudistus on perusteltu ja kannatettava ottaen huomioon energia- ja ilmasto poliittiset tavoitteet sekä tarpeen ajanmukaistaa ydinenergian käyttöä koskevaa sääntelyä. Tavoite huomioida nykyistä paremmin erilaiset ydinlaitokset ja niiden käyttö sähkön tuotannon lisäksi kaukolämmön tai teollisuuden tarpeisiin on kannatettavaa.

Helsingin kaupunki pitää tärkeänä pienydinvoiman täsmällistä määrittelyä ja samalla haluaa nostaa esiin erityisesti pääkaupunkiseudun suurkaupunkiluonteesta ja tiivistä kaupunkiympäristöstä johtuvia näkökulmia, joilla on merkitystä uudistuksen tavoitteiden toteuttamisen ja lain soveltamisen kannalta.

Ydinenergia vähähiilisessä energiantuotannossa

On tärkeää, että uudistettu ydinenergialaki mahdollistaa uusien teknologioiden, kuten pienreaktorien (SMR), hyödyntämisen kaukolämmön tuotannossa sekä vähähiilisen energian ratkaisujen edistämisessä. Turvallisuusluokituksen oikeasuhteisuus ja selkeys ovat merkittävä tekijä ydinlaitoksen turvallisuuden ja rakentamisen sekä käytön ja kunnossapidon näkökulmasta. Kokonaisriskitason huomiointia luokittelussa tulee korostaa, jotta laitteiden ja rakenteiden luokittelu sekä luokitteluseen perusteella kohdistuvat vaatimukset olisivat oikeasuhteisia. Ydinlaitoksen järjestelmät, rakenteet ja laitteet sekä niihin liittyvät suunnitelmat, arviointimenetelmät ja velvoitteet muodostavat erityisesti uudelle ydinlaitokselle merkittävän kokonaisuuden. Tämän kokonaisuuden tulee olla oikeasuhteista, ja sen tulisi mahdollistaa sarjavalmistaisuus ja kansainvälinen harmonisointi. Korostetaan kuitenkin, että modulaarisuuden, tyyppihyväksynnän tai muun sujuvoittamisen ei tule johtaa siihen, että paikallisten erityisolosuhteiden huomiointi, riskien arviointi tai kaupunkikohtaisten vaikutusten tarkastelu kaventuisi.

Pienydinvoiman määrittely

25.8.2025

Helsinki pitää tärkeänä, että lain jatkokäsittelyn ja soveltamisen yhteydessä selkeytetään ns. pienydinvoimalaitosten määrittelyä. Hallituksen esityksen perusteluja on syytä täydentää tältä osin, jotta nykyistä selvemmin ilmenee, mikä on ns. pienydinvoimalaitoksen ero suhteessa perinteisiin suuren mittakaavan ydinlaitoksiin ja miten tämä voi heijastua laitosten suunnitteluprosesseihin tai sijoittumisen edellytyksiin.

Helsingin erityisasema pääkaupunkina

Pienydinreaktorien käyttöönotto ja sijoittaminen lähelle kulutuskohteita edistää vihreää siirtymää ja vähäpäästöistä energian tuotantoa kaupunkialueilla. Tämä on linjassa Helsingin ilmasto- ja energiatavoitteiden kanssa. Myös Helsingin uuden kaupunkistrategian mukaan pienydinvoimatuotannon mahdolliseen sijoittumiseen Helsingissä varaudutaan, jos sääntelyn muutokset sen mahdollistavat.

Helsinki korostaa, että pääkaupunkina sekä Suomen suurimpana ja tiiviimmin rakennettuna kaupunkina Helsingillä on erityisiä tarpeita ydinenergian käytön sääntelyyn liittyen. Esityksessä (s.16) on tunnistettu tarve pitää ydinenergian käyttö yhteiskunnan kokonaisedun mukaisena. Helsingissä tämä kokonaisuus edellyttää, että tiiviin yhdyskuntarakenteen, suuren väestötiheyden ja monimuotoisen kriittisen infrastruktuurin vaikutukset sekä kestävä kaupunkikehityksen edellytykset arvioidaan erityisen huolellisesti sekä lupaprosesseissa että sääntelyn jatkokehittämisessä.

Helsingin elinkeinopoliittiset tavoitteet maankäytölle edistävät myös energiainfrastruktuurin kehittämistä, kestävä ja vähähiilistä kaupunkirakennetta sekä innovatiivisten energiaratkaisujen mahdollistamista. Elinkeinonäkökulmasta esitys mahdollistaa myös uutta liiketoimintaa ja vahvistaa tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaa.

Kaavoitus ja ympäristövaikutusten arviointimenettelyn (YVA-menettely) vaikutukset kaavoituksen tietopohjaan

Helsinki korostaa, että maankäytön suunnittelun ja kaavoituksen rooli ydinlaitosten sijainnin ohjaamisessa on säilytettävä vahvana. Tämä on olennaista, jotta ydinlaitosten sijoittaminen voidaan sovittaa yhteen muun kaupunkirakenteen ja asutuksen kanssa.

On tärkeää, että ympäristövaikutusten arviointimenettelyn soveltamisen taso säilyy korkeana. YVA-menettelyn soveltamisalaa ei tule heikentää ja myös pienten laitosten tarkastelu tulee tehdä riittävän monipuolisesti etenkin, kun niiden sijoittuminen tiiviille alueelle voisi aiheuttaa merkittäviä paikallisia ympäristö- ja turvallisuusvaikutuksia. Esityksessä (s.17) mainittu toimijan mahdollisuus poiketa lain nojalla annetuista yksityiskohtaisista vaatimuksista ei saa vaarantaa kaavoitus- ja YVA-

menettelyn merkitystä, joissa osaltaan tarkastellaan alueen turvallisuus- ja ympäristönäkökulmia.

Ehdotetun ydinenergilain YVA-menettelyn ja kaavoituksen keskinäiseen ajoitukseen tulee kiinnittää erityistä huomiota. Lakiesityksen mukaisesti YVA-lain (252/2017) mukainen menettely siirtyisi ydinlaitoshankkeiden osalta periaatepäätösvaiheesta rakentamisluvan käsittelyvaiheeseen. Muutos on ongelmallinen kaavoituksen kannalta. Kaupunkiympäristön suunnittelussa YVA-menettelyn tulokset muodostavat keskeisen osan kaavan vaikutustenarviointien tietopohjaa silloin, kun kyse on ydinlaitoksia tai vastaavia merkittäviä hankkeita koskevasta maankäytöstä. Mikäli YVA-menettely toteutetaan vasta rakentamisluvan yhteydessä, ei kunnalla ole käytössään tarvittavaa ja paikkatarkkaa ympäristötietoa silloin, kun kaavaa valmistellaan tai siitä päätetään. Helsinki esittää, että vaihtoehtoisesti:

- a) Lainsäädännön valmistelussa arvioidaan uudelleen YVA-menettelyn siirtämisen vaikutukset kunnallisen kaavoituksen aikatauluun ja tietopohjaan.
- b) Mikäli YVA-menettely siirretään rakentamislupavaiheeseen, lainsäädäntöön lisätään velvoite toteuttaa tarvittaessa YVA-menettely kaavoituksen tietopohjan varmistamiseksi.

Kaavoituksen laatu, päätöksenteon laillisuus ja ympäristövaikutusten asianmukainen huomioon ottaminen edellyttävät oikea-aikaista ja sisällöllisesti riittävää YVA-menettelyä ennen kaavapäätöksen tekemistä.

Riskienhallinta ja varautuminen

Lakiesityksessä tulee edelleen vahvistaa kuntien roolia lupaprosesseissa sekä varautumisen ja väestönsuojelun suunnittelussa. Lupaharkinnassa ja viranomaisten valvonnassa on otettava huomioon kaupunkien erityinen haavoittuvuus ja kunnan resurssit.

Pelastuslaitoksen näkökulmasta on tärkeää, että ydinlaitoksen turvallisuutta koskevat vastuut ja varautumisvelvoitteet kohdennetaan toiminnanharjoittajalle. Esimerkiksi ydinlaitoksen onnettomuustilanteet pelastustoiminnassa tarvittavan erityiskaluston ja välineiden hankinnasta, ylläpidosta, koulutuksesta ja tehokkaan pelastustoiminnan muista edellytyksistä kohteessa tulee toiminnanharjoittajan vastata.

Asukkaiden osallistumisoikeudet ja läpinäkyvyys

Esityksen (s.285) mukaisesti osallistumisoikeudet ja vaikuttamismahdollisuudet turvataan. Tämä on erityisen tärkeää Helsingissä, jossa paikalliset asukkaat, yritykset ja muut toimijat odottavat laajaa tiedon-

saantia ja mahdollisuutta vaikuttaa jo suunnittelun varhaisessa vaiheessa. Lainsäädäntöön tulee jatkossakin sisällyttää mekanismit, jotka varmistavat tämän avoimuuden ja osallisuuden.

Kustannusten ja vastuiden oikeudenmukainen kohdentaminen

Uudessa sääntelyssä on olennaista, että ydinjätehuollon, varautumisen ja mahdollisten riskien hallinnan kustannukset kohdistuvat ensisijaisesti luvanhaltijoihin. Kunnille ei tule syntyä taloudellisia tai toiminnallisia velvoitteita ilman erillisiä sopimuksia tai lainsäädäntöön perustuvia korvausjärjestelyjä.

Esittelijän perustelut

Lausuntopyyntö

Työ- ja elinkeinoministeriö pyytää Helsingin kaupungin lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi ydinenergialaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi. Lausuntoa on pyydetty 25.8.2025 mennessä. Lausunnot on pyydetty ministeriöstä lisää aikaa ja sitä myönnettiin 27.8.2025 asti.

Lausuntoa on pyydetty myös Helen Oy:ltä.

Luonnos hallituksen esitykseksi

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi ydinenergialaki sekä muutettaviksi säteilylakia, rikoslakia, painelaitelakia, kaivoslakia, vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annettua lakia, Finanssivalvonnasta annettua lakia, turvallisuusselvityslakia, pelastuslakia, kyberturvallisuuslakia, rakentamislakia ja eräiden rakennustuotteiden tuotehyväksynnästä annettua lakia. Ehdotettu ydinenergialaki korvaisi voimassa olevan ydinenergialain (990/1987).

Ydinlaitoshankkeen ensimmäinen kokonaisvaltainen yhteiskunnan kokonaisedun mukaisuuden arviointi tapahtuisi periaatepäätöksessä, joka olisi nykyistä yleisluonteisempi. Periaatepäätöksen ratkaisisi valtioneuvosto, mutta pienten ydinvoimalaitoshankkeiden osalta työ- ja elinkeinoministeriö. Valtioneuvoston myönteinen periaatepäätös annettaisiin eduskunnalle selontekona. Ydinlaitoksen lupajärjestelmä olisi modulaarinen. Ydinlaitosta koskevissa luissa ei enää käsiteltäisi yksityiskohtaisesti ydinjätehuollon tai ydinmateriaalivalvonnan järjestämistä taikka laitoksen turvallisuuteen liittyviä teknisiä asioita, vaan ne käsiteltäisiin erillisinä asioina työ- ja elinkeinoministeriössä ja Säteilyturvakeskuksessa. Ydinlaitoksen käyttöluvan voimassaolon sääntelyä uudistettaisiin siten, että sen voimassaoloa olisi mahdollista jatkaa säädettyjen edellytysten täytyessä. Ydinlaitosta koskevan lupa-asian ratkaisisi valtioneuvosto, mutta ydinaineiden ja ydinjätteiden käsittelyyn ja varas-

tointiin tarkoitettun itsenäisen ydinteknisen laitoksen lupa-asian Säteilyturvakeskus.

Ydinjätehuollosta ja sen kustannuksiin varautumisesta säädettäisiin vastaavasti kuin kumottavassa laissa. Ydinjätteiden tuontia ja vientiä koskevaa sääntelyä selkeytettäisiin, mutta perusperiaatetta ei muutettaisi. Kaivos- ja malminrikastustoiminnan turvallisuussääntelyä ja lupajärjestelmää uudistettaisiin. Ydinaineen talteenottolaitosta koskevat vaatimukset ja lupajärjestelmä olisivat soveltuvin osin vastaavat kuin säädettäisiin ydinlaitosten osalta. Jätehuollon velvoitteiden laiminlyönnin varalta vaadittaisiin vakuus. Säteilyturvakeskus olisi lupaviranomainen. Säteilyturvakeskuksen toiminnan rahoitusta koskeva sääntely uudistettaisiin.

Saatu lausunto

Asiasta on saatu kaupunkiympäristön toimialan lausunto. Esitys on lausunnon mukainen ja sitä on täydennetty elinkeino-osaston ja pelastuslaitoksen kommentaareilla sekä Helen Oy:n omassa lausunnossaan esille nostamiin seikkoihin.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Jukka-Pekka Ujula

Lisätiedot

Timo Lindén, kaupunginsihteeri, puhelin: 09 310 36550
timo.linden(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Lausuntopyyntö 26.6.2025
- 2 Lausuntopyyntö 26.6.2025, liite, esitysluonnos

Oheismateriaali

- 1 Ydinenergialaki Helen Oy lausunto

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Otteet

Ote
Työ- ja elinkeinoministeriö

Otteen liitteet
Esitysteksti